

Tisztelt ünneplő közönség.

Mindenek előtt megköszönjük a Rákóczi Szövetség Oroszlányi Szervezetének, vezetőinek, hogy a jászok képviselőjében kapitánytársaimmal és feleségeinkkel jelen lehetünk a XV. majki Rákóczi napi ünnepségen.

A jászság 18 településből áll, megközelítőleg 100 ezren valljuk magunkat jásznak, a jászság központja Jászberény.

Mi most veszünk részt először ezen az ünnepségen, de biztosan tudjuk, hogy a korábbi években felkért szónokok kellőképpen méltatták II.

Rákóczi Ferencet, a nagyságok fejedelmet, a vezérő fejedelmet.

Miért tiszteljük, miért ünnepeljük mi jászok különös tisztelettel II. Rákóczi Ferencet?

Az ünnepség meghívóján szereplő idézet minden szava igaz:

„ Hazánk szentje, szabadság vezére
Sötét éjben fényes csillagunk
Oh' Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sírva fakadunk. „

Hazánk szentje - olyan valaki nevezte a nagyságos fejedelmet így, aki maga is mindent, az egész életét odaadta ezért a hazáért : Petőfi Sándor.

Mit is lehet mondani hazánk szentjéről II. Rákóczi Ferencről?

Lehetne szólni róla gazdaságtörténeti szempontból, mint olyan államférfiről, aki talpra akarta állítani ezt a nemzetet a 150 esztendő török megszállás után.

Szólhatnánk róla hadtörténeti szempontból is, a világ egyik legkiválóbb hadseregszervezőjeként tartják számon.

Méltathatnánk őt egyháztörténeti szempontból is, hiszen a vallási ellentétek és villongások, szembenállások világában olyan elveket képviselt hitében és egyházpolitikájában, mely a nemzeti egység és megbékélés alapja volt.

Szólhatnánk életművéről művelődéstörténeti szempontból, II. Rákóczi Ferenc egyik legnagyobb írónk.

Ennek a mai ünnepségnek sajátos összefüggései arra készítetnek, hogy őt magát nézzük, őróla magáról szóljunk, próbáljuk felderíteni személyiségének jellemző vonásait.

Milyen is volt az a nagyságos fejedelem, aki Magyarország leggazdagabb embereként nemzetéért mindent feláldozott és odaadott.

Rákóczi Ferenc származása egyedülálló volt a maga nemében. Felmenői között volt hősi halott és mártír egyaránt. Ott voltak ősei között azok, akik nélkül bizonyosan nem lennénk most még olyanok sem -mi magyarok- amilyenek vagyunk, mert nem lennének olyanok az iskoláink, művelődési intézményeink, amilyenekké a Rákóczi-ősök keze nyomán váltak. I. Rákóczi György a magyar iskolázásnak máig egyik legkiválóbb mecénása volt. I. Rákóczi György felesége, Lorántffy Zsuzsanna a magyar nőnevelés nagyszerű úttörője, és az első magyar írónő volt. A fejedelem édesanyja Zrínyi Ilona, ha kellett gazdaságpolitika döntéseket hozott, ha arra volt szükség fegyverrel szállt szembe az ellenséggel. Őseinek életéből áldozatkészség sugárzott és ugyanez volt II. Rákóczi Ferenc alapvető személyiségi jegye: kockára tenni mindent valamiért, ami többet jelent, mint én magam, ami több, mint amit én birtoklok. Ez a több az Ő számára a nemzete, a hazája volt.

Származásán kívül egy másik szempont melyről szólni kell, műveltsége. Legalább 6-7 nyelven olvasott, annak ellenére, hogy nevelői túlságosan is egy irányba próbáltak terelni szemléletét. El akarták szigetelni Magyarországtól, elidegeníteni a magyar néptől, a magyar nyelvtől. Saját bevallása szerint úgy felejtette el anyanyelvét, hogy észre sem vette. Kitűnően beszélt latinul. Az ifjú herceg elfelejtette anyanyelvét s erre akkor döbbsent rá, amikor hosszú évek után Julianna nővérével találkozott, aki magyarul szólt hozzá és Ő semmit nem értett nővére szavaiból. Néhány évvel később, 1703-ban, mikor zászlót bontott Esze Tamás, az ott lévő néhány száz jobbágyot a magyar határon már ékes magyar nyelven köszöntötte.

Származása és műveltsége meghatározta gondolkodását.

A Nagyságos fejedelem mélyen hívő, vallásos ember volt. Ne intézzük el ezt a kérdést annyival, hogy ebben csupán korának gyermeke, mivel a XVII, század végén és a XVIII. század elején általában az emberek vallásosak voltak. Van ebben bizonyos igazság. Ő azonban nem általában volt vallásos, hanem tetteit, eszméit, elképzeléseit, törekvéseit a hite határozta meg. Ez azt jelentette, hogy döntéseit általában abban az összefüggésben hozta meg, hogy Isten hogyan is ítél róla. Mindent Istennel beszélt meg.

Ez a nagyságos fejedelem - aki így hitt - messzire tekintő ember volt. Hitében magasra néző, nem pusztán körülmények alapján értékelő. Egyéni vágytól és idegen érdekek csapdájától mindig is távol tartotta magát. A szatmári béke lényegében egy kompromisszumos megegyezés volt. Ebbe a kompromisszumba ő maga is belefért volna,

megtarthatta volna a birtokait is, élhetett volna úgy, mint senki más itt a Kárpát-medencében, hiszen Magyarország leggazdagabb ura volt. Ő mindezt odaáldozta, mert egyéni vágyak és idegen érdekek nem férhettek közel lelkéhez.

Mik voltak hát ennek a fejedelemnek az eszményei? Ezek tulajdonképpen összefoglalhatók abban a mondatban, amit zászlajára íratott: - Istennel a hazáért és a szabadságért.-

Rákóczi Ferenc számára a haza nem pusztán a nemesi alkotmány, hanem a regnum, az ország, melybe beletartozik mindenki.

A nagy fejedelem számára a haza a magyarságot, és azokat a népeket, amelyeket ez a magyarság befogadott, egyaránt jelentette. Ugyanakkor ez a haza úgy testesült meg a fejedelem számára, mint amiért áldozatot kell hozni. Mert a hazát a polgárai által hozott áldozat élteti. Rákóczi Ferenc nem azt kérdezte, hogy mit kaphatok, hanem azt, hogy mit adhatok.

A szabadság fogalma II. Rákóczi Ferenc számára a nemzeti önrendelkezést jelentette.

Miben látta hát a nagyságos fejedelem az élet lényegét? Tulajdonképpen egy mára már elcsépelet szóban, ami azonban az ő számára a legfontosabb volt: ez pedig a szeretet. Úgy látta, hogy ez az egyetlen, igazi összetartó erő. Az érdekek változnak, s ha olykor össze is hoznak, könnyen szétfoszlik ez a kötelék. A szeretet érdekek fölött áll.

Tisztelt jelenlévők!

Köztudott, hogy a jázságot és a kunságot 1702. március 22-én I. Lipót osztrák császár eladta a Német lovagrendnek. Döntése ellen őseink ugyan óvással éltek de mindhiába. Ebből következett, hogy az elkeseredett jászok bizakodva csatlakoztak II. Rákóczi Ferenc függetlenségi harcához.

1703-ban a kuruc szabadságharc a legkedvezőbb nemzetközi helyzetben robbant ki. Már folyt a spanyol örökösödési háború (1701-1714) a kihalt spanyol Habsburgok hatalmas birodalmáért (Spanyolország, Latin-Amerika, Németalföld, Itália zöme), melynek birtoklása megváltoztatta volna az európai erőviszonyokat. Az egyik oldalon Habsburg I. Lipót császár szállt harcba, angol, holland és német támogatással, míg a másikon XIV. Lajos hatalmas Franciaországa, néhány német és olasz fejedelem segítségével.

Rákóczi a franciák győzelmével számolt, akik már hatvan éve nem szenvedtek vereséget a szárazföldön. Remélte, hogy azok egészen Bécsig hatolva gyorsan békére kényszerítik I. Lipótot, és egyben biztosítják Magyarország függetlenségét is. A szabadságharc első éve a fejedelmet igazolta, a franciák győzelmesen törtek előre, a császár

minden erejét ellenük vetette be, így a kurucok ellenállásba alig ütközve elfoglalták az ország zömét. Ám Rákóczi nem számolt a franciaellenes erők két katonai zsenijével, Savojai Jenővel és az angol Marlborough herceggel, akik az utolsó pillanatban útját állták a franciáknak.

1704. augusztus 13-án a bajorországi Höchstadt, közelében a szövetségesek a túlerejű, 60.000 fős francia haderőt tönkrevették, maradványait a Rajnáig úzték. A kuruc felkelés ezzel a Kárpát-medencében végleg magára maradt, a császári hadvezetés pedig mind nagyobb erőket tudott Rákóczi ellen küldeni. Rákóczi a francia vereséget a magyar szabadságharc legsúlyosabb kudarcaként értékelte, s kénytelen volt a török hódítást még ki sem heverő Magyarországot mind komolyabb adókkal sújtani.

Bár a kurucok ezután számos nagy csatát elvesztettek, még négy évig a császáriakkal egyenlő erőt képviseltek. Az 1708. augusztus 3-i trencsényi vereség azonban döntőnek bizonyult. Felgyorsult a kuruc államszervezet és a hadsereg bomlása, és 1710 elejére a felkelés az ország északkeleti negyedére szorult vissza. A császári előrenyomulást olykor nem is a kurucok állították meg, hanem az 1709 őszén kitört pestis, amely az ország lakosságának legalább tizedét elpusztította.

Rákóczi 1710 elején csapatai zömét a Jászságban vonta össze, hogy az ellenség ostromolta Érsekújvárra - mely a császáriak utánpótlását akadályozta - élelmet vigyen. Az ellátmányt sikerült is eljuttatnia, ám a romhányi csata a kuruc túlerő ellenére is döntetlenül végződött. A fejedelem ekkor Jászberénybe tért vissza, és elhatározta, hogy egy erődvonal kiépítésével állítja meg a várható ellenséges támadást. Rákóczi 1710. március 18-án Jászberényből, Bercsényi Miklóshoz küldött levelében írt elsőnek arról, hogy Jászkisérre fog átköltözni. Ennek okát is megjelölte, - a nagy takarmányhiányt. A téli takarmányból kifogyva, a döntően lovas kuruc haderő számára a lovak legyengülése különösen súlyos veszélyt jelentett. Bár Rákóczi nem tért ki rá, bizonyos szerepet játszhatott Jászkisér kiválasztásában a lakosok református vallása is. A Jászságban ekkoriban már vannak adatok a katolikus népesség békevágyára, ami olykor a szállásoló kuruc ezredek tisztjeivel való összetűzésbe is megnyilvánult. Az I. Lipót intézkedései által fokozottabban sújtott reformátusok ezzel szemben még ekkor is sokkal inkább kitartottak a felkelés mellett.

Rákóczi március 24-én még Berényből, míg 25-én már Jászkisérről írt levelet, így e két nap valamelyikén történhetett meg az áttelepülés.

Rákóczi ide szálló katonasága a legóvatosabb becslés szerint is a település népességének legalább két- háromszorosát tehetette ki. Ezek ellátása a megfogyatkozott lakosságnak jelentős tehertételt jelentett, és már 26-ra a kurucoknak 672 icce bort és 93 icce pálinkát (icce= 0,85 liter) szolgáltattak ki, fizetés terhe mellett.

Természetesen a csapatok ellátása nem csak helybelieket terhelte. A fejedelem a jászkiséri táborból igyekezett bomló haderejét is rendbe szedni.

II. Rákóczi Ferenc a szabadságharc alatt bizonytalannal 1710. március-április előtt, sőt utána is érintette Jászkisért, de csak átutazóban. Ekkor viszont - ha csak négy hétre is - átmenetileg itt volt a kuruc állam központja. Ezt kevés hasonló nagyságú település mondhatja el magáról, a történelmi Magyarországon.

Tisztelt jelenlévők!

Nagy Csaba úr, a helyi szervezet elnöke keményen meghatározta, előírta a rendelkezésemre álló néhány percet, megpróbáltam magam ehhez tartani. Befejezésül hivatkozva az általam elmondottakra, felteszem a kérdést : Milyenek vagyunk mi ma, a haza polgárai? Megteszünk e mindent annak szellemében, amit a nagyságos fejedelem megfogalmazott a haza polgárainak áldozatvállalásáról? Befejezésül őszintén kívánom, hogy Isten segítségével hazánk vezetőinek legyen erejük, kitartásuk, most és az elkövetkező talán nehezebb időkben a nagyságos fejedelem által megfogalmazott szempontok alapján dolgozniuk, kormányozniuk. Megköszönöm a megkülönböztetett figyelmet és megköszönöm a jászok részéről ezt a lehetőséget.

Gubicz András